

miksturu ter se v svoji neznosni ošabnosti, boljše neumnosti popel do gorostasne hudobnosti, trdeč: „Slovenski južnoštajerski učitelji ne zaslužijo večjih plač, ker stoje na nižji stopnji omike nego nemško-nacionalni tovariši.“ Posamezni nemški učitelji so gotovo vrlo izobraženi kakor so tudi slovenski, ali da bi bili vsi nemški učitelji bolj omikani nego slovenski, ki umejo še dva jezika, to zamore trditi le zlobna in puhla glava. Heil, Lenko!

Konjiški dekan je baje vložil prošnjo, da bi bil secesionistiški župnik Č. pomiloščen. Taki so! Stati hočejo izven zakonov, in njih dejanja naj bi ostala nekaznjiva, dočim se morajo drugi državljani brezpogojno podvreči kazenskemu zakonu. Ja Bauer, das ist etwas anderes! Ako zahteva država od njih davek, kakor od vsakega drugega, tedaj lažejo, se zvišajo, godrnjajo, preklinjajo in rekurirajo, da je joj! Ali ni Kristus učil: Dajte cesarju, kar je cesarjevega itd.?

Klerikalni češki list „Hlas“ je nadškofa Kohna pokrtačil, da imenuje kanonikom same plemenitaše, kar ga je toli razburilo, da je uvedel pravo inkvizicijo, iskajoč dotičnega pisca. In kot tak se mu je predstavil P. Kračmar, ki je bil takoj poslan v samostan v Litavi. Tu so ga v eksercijah tako preparirali, da je, zapustivši samostan — znorel. Ali je to tudi krščanska ljubezen?!

Rešetar.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz logaškega okraja. († Ivan Poženel.) In zopet se je zgrnila zemlja ter sprejela v svoje hladno naročje enega izmed nas. Dne 2. sušca ob pol 6. uri zvečer je zatisnil smrtni angel večno oči izmučenemu Ivanu Poženelu, nadučitelju na Rakeku.

Pokojnik se je narodil dne 7. rožnika 1841. l. v Črnem vrhu nad Idrijo.

Dovršivši domačo ljudsko šolo v rojstvenem kraju in običajne študije v Ljubljani, je dovršil zrelostni izpit dne 6. vel. srpana 1859, a sposobnostnega pa dne 28. kimavca 1864.

Prvi korak v javnost je bila služba podučitelja v znanem Dobropolju, katero je nastopil dne 12. vinotoka 1859; a že dne 11. listopada 1861 je prišel vsled lastne prošnje kot učitelj, organist in mežnar v svoj rojstveni kraj — Črni vrh, kjer je postal stalen dne 31. vinotoka 1865. l.

Dne 26. vinotoka 1871 je zapustil Črni vrh ter prišel kot učitelj na Unec, zamenjavši ono mesto z učiteljem Iv. Zakrajškom. Tu na Uncu je dobil službo nadučitelja 25. kimavca 1883; kot stalen nadučitelj je pa prišel pokojnik na Rakek dne 20. vel. travna 1886. l., kjer ga je dohitela tudi prezgodnja smrt.

Pokojnik je bil šolnik z dušo in telesom. Sicer je prišel iz „stare“ šole, a duh njegov je čvrsto korakal z duhom časa.

„Ne le, kar velevala mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan“, mu je bilo geslo.

Poleg šole mu je delal največ veselja šolski vrt, in v dokaz posebnega znanja je dobil v Ljubljani dne 21. vinotoka 1888. dve priznalni diplomi, in sicer za razstavljeni načrt šolskega vrta in razstavljeno sadje.

Pokojnik je dobro znal, da mu ono znanje, katero si je pridobil v „stari“ šoli, nikakor ne zadostuje, ako

hoče postati koristen ud človeške družbe, zato si je popolnil svoje znanje s tem, da je šel l. 1870 v kmetijski in telovadni tečaj v Gradec in l. 1892 je dovršil z dobrim uspehom deški rokotvorni tečaj istotam.

Rajni Poženel je tudi vedno hrepenel koristiti učiteljstvu, kjerkoli je mogel; vedel je, da učiteljstvo postane le ondaj faktor, ako se osvoji in postavi na lastne noge — v dobri organizaciji — in bil je torej tudi soustanovnik „Društva učiteljev in šol. prijateljev okraja logaškega“ in dolgoletni njegov blagajnik. Na podlagi ravno kar navedenega je užival blagi pokojnik vsestransko zaupanje svojih tovarišev, in ti so ga volili zaporedoma v c. kr. okr. šol. svet kot svojega zastopnika od l. 1884. do l. 1894.

Da je pokojnik užival mnogo simpatij tudi med občani in na Notranjskem sploh, priča tudi to, da je bil zadnji čas predsednik krajnega šol. sveta. Temu je priča tudi njegov velikanski zadnji izprevod.

Pokojnik je zapustil vdovo in petero otrok, katerih dva sta pa že preskrbljena.

Dragi Ivane, zapustil si to solzno dolino ter se preselil tja, kjer „strasti ne buči vihar“. Izpolnila se Ti pač ni želja, ki si jo izrekel pri sedaj že tudi mrtvem tovarišu Kerncu, da bosta še to pomlad sadila drevesca. Pač jih presajata, upajmo, pri večnem vrtnarju. „Sovražili so me bogovi in zato so me napravili učiteljem“, si tožil nam mnogokrat, da se izpolnuje nad Teboj ta pregovor in da se Ti je edino le takrat dobro godilo, ko si opravljal v svojem rojstvenem kraju službo z letnimi 600 kron. Toda Tvoje mehko srce jim je vse odpustilo, ker ni poznalo sovraštva in jeze.

Bogovi so Te pa, dragi Ivane, tudi še sovražili po smrti, zakaj pogreb, ki bi se imel vršiti ob 4. uri popoldne, se je vršil šele ob pol 6. uri.

A odpusti jim, dragi tovariš in moli zanje pri Neskončno dobrem.

—a.

Štajersko.

Jungovci in mi. (II.) Bilo je na predvečer razkola v našem „Lehrerbundu“, ko so imeli „Jungovci“ v Gradcu shod, na katerem sta govorila kuma, če ne očeta vse struje, dunajska tovariša Täubler in Seitz. Zaradi izzivanja nemških tovarišev, da smo Slovenci sami klerikalci, se je oglasil tudi slovenski tovariš in rekel z ozirom na takratne Tagespoštine, celjsko zborovanje „Zaveze“ kritikujoče članke, med drugim približno sledeče: „Smo li mi radi tega klerikalci, če pridejo duhovniki k našim zborom, kjer se ostro kritikuje Ebenhochov šolski predlog? Smo li klerikalci, če ploskamo duhovniku, ki je navzlic tej rezki kritiki izjavil, da soglaša z nami in odobruje naše težnje? Mislim, da ne. Uverjen sem, da bi tudi najpristnejši mladi ne ravnali drugače, tudi oni bi hrupno pozdravili takega moža. Saj je glavna naloga mladih, pridobivanje prijateljev svobodni šoli in svobodnemu učiteljstvu in naj se rekrutujejo ti prijatelji iz kateregakoli stanu.“

In kakšen uspeh so imele te besede? Hrupno ploskanje se je oglasilo po dvorani, govorniku se je čestitalo od mnogih strani in celo eden dunajskih tovarišev je prišel osebno izraziti svoje priznanje.

Ali ne sledi iz tega, da bi dunajski „Jungovci“ za nas sestavili drugačen program, ako bi naše razmere dobro poznali?

Prestopimo k narodnostnemu vprašanju! Tudi o tem je govoril naš govornik na tistem, za nas vsekakor me-

rodajnem shodu. Rekel je približno to-le: „Očitata nam, da smo narodni, da z narodom čutimo in za narod delujemo. Ali vi niste narodni, ali vi ne čutite s svojim narodom? Zakaj nam štejete v zlo, kar je pri vas samo ob sebi umljivo, da, celo zaslužno? Mi vam vaše narodne zavesti in delavnosti ne štejemo v greh, a tirjamo, da tudi vi naše spoštujete; zakaj učitelj, ki svojega naroda ne ljubi, ki ne žaluje in se ne veseli z njim, ki mu noče pomagati, kjer mu lahko, ni in ne more biti pravi učitelj, ampak k večjemu najemnik. On ne more največjega zaklada narodovega, mladine in bodočnosti njegove, z isto ljubeznijo, z isto vztrajnostjo in požrtvovalnostjo negovati in vzgajati kakor je potrebno, če naj narod neprenehoma ne napreduje. Če pa živi naš narod v drugačnih razmerah kakor vaš, mora tudi naše delovanje drugačno biti, in mi mislimo, da storimo šoli in učiteljstvu z njim veliko uslugo ter zaslužno prej hvalo nego grajo. Mi delujemo le za splošno probujenje naroda, v klerikalni voz se pa ne damo nikdar vpreči.“

Tudi te besede so bile deležne burnega odobravanja. Nihče jim ni trohice ugovarjal, dasiravno je bila dvorana polna uglednih nemških „Jungovcev“, ne izvzemši Horvateka, Killerja i. dr. voditeljev.

Imam li torej prav, če rečem: Ko bi dunajski „mladi“ poznali točno stanje našega naroda, ko bi vedeli, kako osamljen in zatiran je, kako mu manjka inteligence, ko bi vedeli, s kolikimi boji in žrtvami si mora pridobivati mrvice svojih pravic, in ko bi si le misliti mogli, kako se pri nas tepta glavno pedagoško načelo: „Poučuj v maternem jeziku“, bi ne zahtevali od naših „mladih“ narodne mlačnosti, bi ne gonili učiteljev od raznega društvenega delovanja, češ, ljudstvo naj spozna, kako vas potrebuje, ne rekli bi: Pribojujmo najprej, kar nam vsem prija, potem šele, kar je vsakemu narodu posebe treba, ampak odobraval bi načelo: Poučuj narod, pomagaj mu, kjer le moreš in dvigni ga iz dosedanje teme do prijaznejše, svobodnejše bodočnosti!

Z navedenim sem menda dovolj jasno dokazal, da niti najmerodajnejši voditelji „mladih“ ne tirjajo povsod strogega izvrševanja svojega programa, ampak odobrujejo tudi njega prilagoditev narodnim in krajevnim razmeram. Jaz sem se o tem tudi prepričal tako v osebnem obsevanju z voditelji „Jungovcev“ kakor tudi z čitanjem njihovih glasil. Po mojem mnenju so „mladi“ resnično vsestransko naobraženi, odločni in neustrašni učitelji, ki se vselej in povsod neumorno potezajo za napredek svobodomiselnih šol in njenega učiteljstva. V dosedego svojega smotra pa iščejo sredstva in zveze, ki se dotičnim razmeram najbolj prilagajajo.

Na Dunaju, kjer živi zraven mnogih milijonarjev še več ubogih, brezpravnih delavcev, ki pomorejo z besedo, v potrebi pa tudi s silo svoje velike organizacije marsikaterim tirjatvam do zmage, so le ti prav dobri zavezniki učiteljev. Oni, ki vsak dan sami občutijo jarem bogataške samovoljnosti, ki vedo dobro ceniti svobodno šolo, ki edina obeta njihovim otrokom boljšo bodočnost, so jim v boju zoper sedanje dunajske klerikalne mogočeneže neprecenljiva podpora. Njim na ljubo so sprejeli „Jungovci“ tudi edino politiško točko — boj za splošno in enako volilno pravico — v svoj program.

Uverjen sem torej, da slepo izvrševanje programa dunajskih „Jungovcev“ ni v smislu teh organizatorjev učiteljstva, in dovoljujem si našim „mladim“ svetovati: Opustite tisto tajno organizacijo, opustite svoje nazivanje, opustite sploh vse, kar bi nas znalo cepiti, ter začnite krepko delovati za našo vsestransko naobrazbo in za izobraženje naroda, podžigajte nas druge z živo besedo k stanovski zavesti in odločni močnatosti in videli boste, kako bo vaše število raslo in koliki bodo vaši uspehi. V takem delovanju združeni smo lahko vsi zavedni učitelji. Rečem še enkrat: Ne delimo se v „mlade“ in „stare“, ampak kvečjemu v odločne in mlačne ter klerikalce.

Če bodo „mladi“ delovali v tem smislu, bo kmalu izginil ves strah pred njimi, ne bodo se sklicevali shodi zoper nje, temveč z odprtimi rokami jih bomo sprejemali povsod.

Treznjež.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

„Zavezinim“ učiteljskim društvom! Pri zadnji glavni skupščini „Zaveze“ v Gorici je bil sprejet naslednji predlog:

„Zaveza“ izberi potrebni material iz vseh slovenskih pokrajin v dokaz, da naj se odvzame krajnim šolskim svetom pravica sestavljanja ternopredlogov in da naj se odpravijo krajni šolski nadzorniki. S temi dokazi opremljeno prošnjo naj „Zaveza“ pošlje naravnost državnemu zboru. Obenem naj se obrne do nemške, češke in poljske učiteljske zaveze, da one ravno isto store.“

Pozivljamo vsa p. n. načelnštva učiteljskih društev, da čim prej zberó in nam vpošljejo podatke, ki govore za odpravo krajnih šolskih nadzornikov. Ker delokrog krajnih šolskih svetov ni v vseh kronovinah enak, naj se nam prijavijo nedostatki, ki jih imajo krajni šolski sveti v posameznih kronovinah vobče, in pa nasveti, kako naj bi se krajni šolski sveti primerno preuredili. Zlasti pa naj se navedejo tehtni razlogi, za voljo katerih je želeti, da se odvzame krajnim šol. svetom pravica sestavljanja ternopredlogov.

Ona društva, katerim ni mogoče posvetovati se o tem vprašanju v svojih zborih, naj to store vsaj potom odborovih sej.

Podatke in nasvete je vposlati podpisnemu vodstvu vsaj do 1. rožnika t. l.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“
v Ljubljani, dne 25. sušca 1900.

Tajnik:

Drag. Česnik, l. r.

Predsednik:

L. Jelenc, l. r.

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo dne 17. m. m. ob pol 8. uri zvečer svoj redni mesečni zbor z zabavnim večerom kakor navadno v „Narodnem domu“. — Predsednik g. Fr. Gabršek pozdravi navzoče, posebno goste in med njimi zlasti dež. poslanca dr. Dan. Majarona, omeni v tem času odposlanih prošenj in piknika, ki je bil jako živahen. Na to prebere predlog g. Sitscha, ki želi, da bi se zabavni del ločil od oficijalnega in da naj bi se vršil tudi vsak posebe. G. predsednik omenja, da se je tako godilo, ker določajo pravila tako, a da se strinja s predlogom. Ker se k predlogu nihče ne oglasi, predlaga g. Iv. Krulec, da naj se izroči predlog odboru, kateri naj pravo ukrene; kar se soglasno sprejme. — Potem je g. Ljud. Stiasny predaval v skoraj uro dolgem, res zanimivem in prav poučnem govoru o mestu Baku in pridobivanju petroleja, za kar je žel občno, zaslužno pohvalo. — Gospice Bilina, Grebenz in M. Moos in gg. Krulec, Likar in Vrabl so izvajali vse pevske točke z znano preciznostjo. Zaslužene pohvale ni bilo konca. — Slednjič pozdravi g. predsednik še med tem časom došle nove goste, zahvali g. Stiasnega za nje-

rodajnem shodu. Rekel je približno to-le: „Očitata nam, da smo narodni, da z narodom čutimo in za narod delujemo. Ali vi niste narodni, ali vi ne čutite s svojim narodom? Zakaj nam štejete v zlo, kar je pri vas samo ob sebi umljivo, da, celo zaslužno? Mi vam vaše narodne zavesti in delavnosti ne štejemo v greh, a tirjamo, da tudi vi naše spoštujete; zakaj učitelj, ki svojega naroda ne ljubi, ki ne žaluje in se ne veseli z njim, ki mu noče pomagati, kjer mu lahko, ni in ne more biti pravi učitelj, ampak k večjemu najemnik. On ne more največjega zaklada narodovega, mladine in bodočnosti njegove, z isto ljubeznijo, z isto vztrajnostjo in požrtvovalnostjo negovati in vzgajati kakor je potrebno, če naj narod neprenehoma ne napreduje. Če pa živi naš narod v drugačnih razmerah kakor vaš, mora tudi naše delovanje drugačno biti, in mi mislimo, da storimo šoli in učiteljstvu z njim veliko uslugo ter zaslužimo prej hvalo nego grajo. Mi delujemo le za splošno probujenje naroda, v klerikalni voz se pa ne damo nikdar vpreči.“

Tudi te besede so bile deležne burnega odobravanja. Nihče jim ni trohice ugovarjal, dasiravno je bila dvorana polna uglednih nemških „Jungovcev“, ne izvzemši Horvateka, Killerja i. dr. voditeljev.

Imam li torej prav, če rečem: Ko bi dunajski „mladi“ poznali točno stanje našega naroda, ko bi vedeli, kako osamljen in zatiran je, kako mu manjka inteligence, ko bi vedeli, s kolikimi boji in žrtvami si mora pridobivati mrvice svojih pravic, in ko bi si le misliti mogli, kako se pri nas tepta glavno pedagoško načelo: „Poučuj v maternem jeziku“, bi ne zahtevali od naših „mladih“ narodne mlačnosti, bi ne gonili učiteljev od raznega društvenega delovanja, češ, ljudstvo naj spozna, kako vas potrebuje, ne rekli bi: Pribojujmo najprej, kar nam vsem prija, potem šele, kar je vsakemu narodu posebe treba, ampak odobraval bi načelo: Poučuj narod, pomagaj mu, kjer le moreš in dvigni ga iz dosedanje teme do prijaznejše, svobodnejše bodočnosti!

Z navedenim sem menda dovolj jasno dokazal, da niti najmerodajnejši voditelji „mladih“ ne tirjajo povsod strogega izvrševanja svojega programa, ampak odobrujejo tudi njega prilagoditev narodnim in krajevnim razmeram. Jaz sem se o tem tudi prepričal tako v osebnem občevanju z voditelji „Jungovcev“ kakor tudi z čitanjem njihovih glasil. Po mojem mnenju so „mladi“ resnično vsestransko naobraženi, odločni in neustrašni učitelji, ki se vselej in povsod neumorno potezajo za napredek svobodomiselne šole in njenega učiteljstva. V dosEGO svojega smotra pa iščejo sredstva in zveze, ki se dotičnim razmeram najbolj prilagajajo.

Na Dunaju, kjer živi zraven mnogih milijonarjev še več ubogih, brezpravnih delavcev, ki pomorejo z besedo, v potrebi pa tudi s silo svoje velike organizacije marsikaterim tirjatvam do zmage, so le ti prav dobri zavezniki učiteljev. Oni, ki vsak dan sami občutijo jarem bogataške samovoljnosti, ki vedo dobro ceniti svobodno šolo, ki edina obeta njihovim otrokom boljšo bodočnost, so jim v boju zoper sedanje dunajske klerikalne mogočeneže neprecenljiva podpora. Njim na ljubo so sprejeli „Jungovci“ tudi edino politiško točko — boj za splošno in enako volilno pravico — v svoj program.

Uverjen sem torej, da slepo izvrševanje programa dunajskih „Jungovcev“ ni v smislu teh organizatorjev učiteljstva, in dovoljujem si našim „mladim“ svetovati: Opustite tisto tajno organizacijo, opustite svoje nazivanje, opustite sploh vse, kar bi nas znalo cepiti, ter začnite krepko delovati za našo vsestransko naobrazbo in za izobraženje naroda, podžigajte nas druge z živo besedo k stanovski zavesti in odločni močnatosti in videli boste, kako bo vaše število raslo in koliki bodo vaši uspehi. V takem delovanju združeni smo lahko vsi zavedni učitelji. Rečem še enkrat: Ne delimo se v „mlade“ in „stare“, ampak kvečjemu v odločne in mlačne ter klerikalce.

Če bodo „mladi“ delovali v tem smislu, bo kmalu izginil ves strah pred njimi, ne bodo se sklicevali shodi zoper nje, temveč z odprtimi rokami jih bomo sprejemali povsod.

Treznjež.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

„Zavezinim“ učiteljskim društvom! Pri zadnji glavni skupščini „Zaveze“ v Gorici je bil sprejet naslednji predlog:

„Zaveza“ izberi potrebni material iz vseh slovenskih pokrajin v dokaz, da naj se odzame krajnim šolskim svetom pravica sestavljanja ternopredlogov in da naj se odpravijo krajni šolski nadzorniki. S temi dokazi opremljeno prošnjo naj „Zaveza“ pošlje naravnost državnemu zboru. Obenem naj se obrne do nemške, češke in poljske učiteljske zaveze, da one ravno isto store.“

Pozivljamo vsa p. n. načelnštva učiteljskih društev, da čim prej zbero in nam vpošljejo podatke, ki govore za odpravo krajnih šolskih nadzornikov. Ker delokrog krajnih šolskih svetov ni v vseh kronovinah enak, naj se nam prijavijo nedostatki, ki jih imajo krajni šolski sveti v posameznih kronovinah vobče, in pa nasveti, kako naj bi se krajni šolski sveti primerno preuredili. Zlasti pa naj se navedejo tehtni razlogi, za voljo katerih je želeti, da se odzame krajnim šol. svetom pravica sestavljanja ternopredlogov.

Ona društva, katerim ni mogoče posvetovati se o tem vprašanju v svojih zborih, naj to store vsaj potom odborovih sej.

Podatke in nasvete je vposlati podpisnemu vodstvu vsaj do 1. rožnika t. l.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“
v Ljubljani, dne 25. sušca 1900.

Tajnik:

Drag. Česnik, l. r.

Predsednik:

L. Jelenc, l. r.

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo dne 17. m. m. ob pol 8. uri zvečer svoj redni mesečni zbor z zabavnim večerom kakor navadno v „Narodnem domu“. — Predsednik g. Fr. Gabršek pozdravi navzoče, posebno goste in med njimi zlasti dež. poslanca dr. Dan. Majarona, omeni v tem času odposlanih prošenj in piknika, ki je bil jako živahen. Na to prebere predlog g. Sitscha, ki želi, da bi se zabavni del ločil od oficijalnega in da naj bi se vršil tudi vsak posebe. G. predsednik omenja, da se je tako godilo, ker določajo pravila tako, a da se strinja s predlogom. Ker se k predlogu nihče ne oglasi, predlaga g. Iv. Krulec, da naj se izroči predlog odboru, kateri naj pravo ukrene; kar se soglasno sprejme. — Potem je g. Ljud. Stiasny predaval v skoraj uro dolgem, res zanimivem in prav poučnem govoru o mestu Baku in pridobivanju petroleja, za kar je žel občno, zaslužen pohvalo. — Gospice Bilina, Grebenz in M. Moos in gg. Krulec, Likar in Vrabl so izvajali vse pevske točke z znano preciznostjo. Zaslužene pohvale ni bilo konca. — Slednjič pozdravi g. predsednik še med tem časom došle nove goste, zahvali g. Stiasnega za nje-

govo prijaznost in veliki trud, gđe. pevke in gg. pevce za njih požrtvovalnost in, ker je bil skoraj gotovo ta večer zadnji zabavni večer v zimskem času (mesečni oficijalni zbori ostanejo, namesto zabave pa se bodo odslej prirejali manjši izleti) jih prosi, da bi vsi ostali zvesti našemu društvu tudi v prihodnje. S tem otvori prosto zabavo, katera se je prav lepo razvila. —n.

„Ljubljansko učiteljsko društvo“ bode imelo svoje redno mesečno zborovanje v ponedeljek, dne 9. mal. travna 1900 ob 6. uri popoldne v sobi II. a razreda II. mestne ljudske šole v Ljubljani po nastopnem vzporedju:

- 1.) Predsedstvena naznanila.
- 2.) Dopisi.
- 3.) Formalne učne stopnje — nadaljuje g. Fr. Gabršek.

4.) Nasveti.

Gostje dobro došli.

K obilni vdeležbi uljudno vabi

odbor.

Iz občinskega sveta ljubljanskega. (Regulacija učiteljskih plač). O prošnji „Ljubljanskega učiteljskega društva“ na deželni zbor v zadevi izboljšanja gmotnega stanja učiteljstva je poročal občinski svetnik Šubic. Poročevalec je pojasnil, da meri uloga učiteljskega društva na to, naj bi občinski svet priporočal njegovo, na deželni zbor vloženo prošnjo za izboljšanje gmotnega stanja. To stanje je znano. Vprašanje o regulaciji plač se ne bo dalo odlašati. Kar je storila država in kar so storile avtonomne korporacije za svoje uslužbenke, to se mora storiti tudi na učiteljstvo. Učitelj v IV. razredu ima danes v Ljubljani 500 gld. plače. Kako more s tako plačo živeti, je nerazumljivo, kdor z njo izhaja, mora biti umetnik. Take razmere so nevredne učiteljskega stanu, od katerega se toliko zahteva. Učitelji so velevažen faktor v razvoju ljubljanskega mesta, in zato si šteje občinski svet v dolžnost, da krepko podpira njih prizadevanje za izboljšanje gmotnega stanja. Poročevalec je predlagal resolucijo, s katero se izreka, da občinski svet, poznavajoč neugodno gmotno stanje učiteljstva na Kranjskem in osobito v Ljubljani ter uvidevajoč potrebo, da se plače zvišajo, iz narodno-političnih in humanitarnih nagibov deželnemu zboru toplo priporoča prošnjo ljubljanskega učiteljskega društva.

Obč. svet. Velkavrh je zahteval, da mora ta resolucija veljati tudi za učiteljice, na kar je poročevalec pojasnil, da se nanaša tudi nanje tako kakor na učitelje.

Književnost in umetnost.

„Poezije doktorja Franceta Prešerna“, uredil skriptor L. Pintar, založila Ig. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg v Ljubljani. To je druga obljubljena nam knjiga slavnostne izdaje našega prvaka-pesnika Prešerna. Od krasotne numerirane izdaje se razločuje po obliki in papirju, tisk in slike so pa ravno iste, vendar je tej izdaji cena mnogo nižja. Cena mehko vezani knjigi je 5 K, v platno vezani 6 K 40 vin., v svinjsko usnje vezani pa 9 K, po pošti 30 novčičev več. Ker si razmeroma drage numerirane izdaje ni mogel vsakdo naročiti, ne smel pa bi biti nobeden slovenski učitelj brez te prekrasne knjige.

Vstajenje. Spisal Rudolf Vrabl, učitelj v Ljubljani. 1900. Založil J. Giontini v Ljubljani. Cena 40 h, po pošti 6 h več. Vsebina: Nada. — Za sestro. — Samo eno cvetko. — Na usodnih potih. — Naša mladina bo po tej knjigi prav rada segala, zato jo prav toplo priporočamo za šolske knjižnice.

Der schwäbische Chronist Burghardt Zink und eine interessante Schule zu Reifnitz in Unterkrain. Von Prof. Joh. Vrhovec. Separat-Abdruck aus den „Mittheilungen des Musealvereines für Krain“ 1900.

„Slovenka“ ima v 2. številki vsebino: Zorana, Biseri, pesem. — Ivanka, „Bistvo ženskega vprašanja“. — Zofka Kveder, „Ana Jokavenko“.

— F. K., „Praktična stran ženskega vprašanja“. — Fr. Plešič, „Pevec — slepec — dalekovidec“. — Arne Novak, „Nove faze moderne ženske“. — E. Gangl, Ob cerkvi, pesem. — Teodor Sokol, Vzgoja in omika ali izvir sreče. — Oton Zupančič, „Ivanič in Panijan“. — Zofka Kveder, „Studentke“. — E. Gangl, „V sanjah“, pesem. — Socialno vprašanje in zavod sv. Nikolaja v Trstu. — Oton Zupančič, „Vasovalec“, pesem. — Listek. — Razgovori.

Dr. Rich. Hampe — Das österreichische Schulwesen — Separatabdruck aus Mayrhofer's Handbuch f. d. politischen Verwaltungsdienst. Zaloga Manzeve knjigarne na Dunaju. Cena 3 K 75 h. To je za juriste in za šolske upravnike (šolske nadzornike in šolske gosposke) jako zanimiva in priročna knjiga, ki prinaša v vseh strokah šolske uprave avstrijske zakonite določbe, posnete po zakonitih ukazih, odlokih in razsodbah šolskih gosposk in upravnega sodišča. To je torej nekak „katekizem“ za vse šolsko-upravne inštanice. L.

Telovadba za petrazredne in manjrazredne ljudske šole. Priredil Franc Brunet, c. kr. učitelj telovadbe na višji realci v Ljubljani.

Knjiga obsega te-le oddelke: 1.) Telovadna smer, razdeljena po učnih načrtih za petrazrednice. 2.) Igre. 3.) Učni načrti s pridejanimi številkami, ki kažejo na dotično snov v knjigi. 4.) Telovadni izrazi, slovensko-nemški in nemško-slovenski. 5.) G. Furlana podrobni načrt petrazrednic kot dodatek.

Knjiga je spisana za petrazrednice, a lahko se rabi tudi v vseh manjrazrednih šolah, ker je v dotičnih načrtih zaznamovana snov.

Knjigo bodo lahko rabili vsi učitelji ljudskih šol, a dobro bo ustrezala tudi učiteljskim pripravnikom.

Terminologijo in povelja je odobrila enketa učiteljev.

Knjiga bo izšla tekom tega polletja v L. Schwentnerjevem založništvu v Ljubljani.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani. G. Davorin Trstenjak, ravnatelj v Gospiču na Hrvaškem, 20 K. Ta vzorni prijatelj slovenskega učiteljstva, ki se že ope-tovano spominja našega konvikta, je opremil to svojo pošiljatev s temi-le laskavimi in navdušenimi besedami: „Ljubi bratje! Slovensko učiteljstvo se hudo bojuje za svoje pravice in za pravice svojega naroda, kakor junaški Buri. Zato zasluži simpatije vseh poštenih ljudi. V znamenje spoštovanja milega slovenskega učiteljstva pošiljam vam 20 K za „učiteljski konvikt“. Živijo slovensko učiteljstvo! Živijo slovenski narod! Prisrčni Vam pozdrav! Vaš čestilec Davorin Trstenjak“. Takega navdušenega prijatelja in čestilca slovenskega učiteljstva bi človek z vso dušo objel in poljubil. Tudi mi Vam kličemo, predragi g. kolega, živel Vas Bog još mnoga ljeta! Živelo vrlo hrvaško učiteljstvo! Živela slovanska in stanovska naša vzajemnost! Presrčen pozdrav naprednemu hrvaškemu učiteljstvu! — Sl. posojilnica v Logatcu 20 K; g. Ivan Majaron, trgovec in posestnik v Borovnici, namesto venca na grob r. D. Žitniku na knjižico kr. podr. štev. 244 po g. nadučitelju Fr. Paplerju 10 K; g. J. Starec, učitelj v Štomazu na Krasu, po g. R. Seberju, tiskarju v Postojni 1 K.

Pameten duhovnik. Katehet pravi svojemu kolegi-učitelju: „Jaz se popolnoma strinjam z nazori „Učit. Tovarisa“, da se loči šola od cerkve; potem ne bo toliko preprirov med nami in oba stanova se bosta potem spoštovala medsebojno“. Žal, da je le premalo tako treznomislečih duhovnikov.

50.000 rubljev podpore je določila ruska vlada za ljudskošolsko učiteljstvo, da se vdeleži svetovne razstave v Parizu. Pri nas pa o kaki podpori ni duha ne sluha! Znamenje časa.

V Št. Vidu nad Vipavo, v postojinskem okraju, je razpisano mesto učiteljice do 4. t. m.

govo prijaznost in veliki trud, gđe. pevke in gg. pevce za njih požrtvovalnost in, ker je bil skoraj gotovo ta večer zadnji zabavni večer v zimskem času (mesečni oficijalni zbori ostanejo, namesto zabave pa se bodo odslej prirejali manjši izleti) jih prosi, da bi vsi ostali zvesti našemu društvu tudi v prihodnje. S tem otvori prosto zabavo, katera se je prav lepo razvila. —n.

„Ljubljansko učiteljsko društvo“ bode imelo svoje redno mesečno zborovanje v ponedeljek, dne 9. mal. travna 1900 ob 6. uri popoldne v sobi II. a razreda II. mestne ljudske šole v Ljubljani po nastopnem vzporedju:

- 1.) Predsedstvena naznanila.
- 2.) Dopisi.
- 3.) Formalne učne stopnje — nadaljuje g. Fr. Gabršek.

4.) Nasveti.

Gostje dobro došli.

K obilni vdeležbi uljudno vabi

odbor.

Iz občinskega sveta ljubljanskega. (Regulacija učiteljskih plač). O prošnji „Ljubljanskega učiteljskega društva“ na deželni zbor v zadevi izboljšanja gmotnega stanja učiteljstva je poročal občinski svetnik Šubic. Poročevalec je pojasnil, da meri uloga učiteljskega društva na to, naj bi občinski svet priporočal njegovo, na deželni zbor vloženo prošnjo za izboljšanje gmotnega stanja. To stanje je znano. Vprašanje o regulaciji plač se ne bo dalo odlašati. Kar je storila država in kar so storile avtonomne korporacije za svoje uslužbenke, to se mora storiti tudi na učiteljstvo. Učitelj v IV. razredu ima danes v Ljubljani 500 gld. plače. Kako more s tako plačo živeti, je nerazumljivo, kdor z njo izhaja, mora biti umetnik. Take razmere so nevredne učiteljskega stanu, od katerega se toliko zahteva. Učitelji so velevažen faktor v razvoju ljubljanskega mesta, in zato si šteje občinski svet v dolžnost, da krepko podpira njih prizadevanje za izboljšanje gmotnega stanja. Poročevalec je predlagal resolucijo, s katero se izreka, da občinski svet, poznavajoč neugodno gmotno stanje učiteljstva na Kranjskem in osobito v Ljubljani ter uvidevajoč potrebo, da se plače zvišajo, iz narodno-političnih in humanitarnih nagibov deželnemu zboru toplo priporoča prošnjo ljubljanskega učiteljskega društva.

Obč. svet. Velkavrh je zahteval, da mora ta resolucija veljati tudi za učiteljice, na kar je poročevalec pojasnil, da se nanaša tudi nanje tako kakor na učitelje.

Književnost in umetnost.

„Poezije doktorja Franceta Prešerna“, uredil skriptor L. Pintar, založila Ig. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg v Ljubljani. To je druga obljubljena nam knjiga slavnostne izdaje našega prvaka-pesnika Prešerna. Od krasotne numerirane izdaje se razločuje po obliki in papirju, tisk in slike so pa ravno iste, vendar je tej izdaji cena mnogo nižja. Cena mehko vezani knjigi je 5 K, v platno vezani 6 K 40 vin., v svinjsko usnje vezani pa 9 K, po pošti 30 novčičev več. Ker si razmeroma drage numerirane izdaje ni mogel vsakdo naročiti, ne smel pa bi biti nobeden slovenski učitelj brez te prekrasne knjige.

Vstajenje. Spisal Rudolf Vrabl, učitelj v Ljubljani. 1900. Založil J. Giontini v Ljubljani. Cena 40 h, po pošti 6 h več. Vsebina: Nada. — Za sestro. — Samo eno cvetko. — Na usodnih potih. — Naša mladina bo po tej knjigi prav rada segala, zato jo prav toplo priporočamo za šolske knjižnice.

Der schwäbische Chronist Burghardt Zink und eine interessante Schule zu Reifnitz in Unterkrain. Von Prof. Joh. Vrhovec. Separat-Abdruck aus den „Mittheilungen des Musealvereines für Krain“ 1900.

„Slovenka“ ima v 2. številki vsebino: Zorana, Biseri, pesem. — Ivanka, „Bistvo ženskega vprašanja“. — Zofka Kveder, „Ana Jokavenko“.

— F. K., „Praktična stran ženskega vprašanja“. — Fr. Plešič, „Pevec — slepec — dalekovidec“. — Arne Novak, „Nove faze moderne ženske“. — E. Gangl, Ob cerkvi, pesem. — Teodor Sokol, Vzgoja in omika ali izvir sreče. — Oton Zupančič, „Ivanič in Panijan“. — Zofka Kveder, „Studentke“. — E. Gangl, „V sanjah“, pesem. — Socialno vprašanje in zavod sv. Nikolaja v Trstu. — Oton Zupančič, „Vasovalec“, pesem. — Listek. — Razgovori.

Dr. Rich. Hampe — Das österreichische Schulwesen — Separatabdruck aus Mayrhofer's Handbuch f. d. politischen Verwaltungsdienst. Zaloga Manzeve knjigarne na Dunaju. Cena 3 K 75 h. To je za juriste in za šolske upravnike (šolske nadzornike in šolske gosposke) jako zanimiva in priročna knjiga, ki prinaša v vseh strokah šolske uprave avstrijske zakonite določbe, posnete po zakonitih ukazih, odlokih in razsodbah šolskih gosposk in upravnega sodišča. To je torej nekak „katekizem“ za vse šolsko-upravne inštanice. L.

Telovadba za petrazredne in manjrazredne ljudske šole. Priredil Franc Brunet, c. kr. učitelj telovadbe na višji realki v Ljubljani.

Knjiga obsega te-le oddelke: 1.) Telovadna smer, razdeljena po učnih načrtih za petrazrednice. 2.) Igre. 3.) Učni načrti s pridejanimi številkami, ki kažejo na dotično snov v knjigi. 4.) Telovadni izrazi, slovensko-nemški in nemško-slovenski. 5.) G. Furlana podrobni načrt petrazrednic kot dodatek.

Knjiga je spisana za petrazrednice, a lahko se rabi tudi v vseh manjrazrednih šolah, ker je v dotičnih načrtih zaznamovana snov.

Knjigo bodo lahko rabili vsi učitelji ljudskih šol, a dobro bo ustrezala tudi učiteljskim pripravnikom.

Terminologijo in povelja je odobrila enketa učiteljev.

Knjiga bo izšla tekom tega polletja v L. Schwentnerjevem založništvu v Ljubljani.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani. G. Davorin Trstenjak, ravnatelj v Gospiču na Hrvaškem, 20 K. Ta vzorni prijatelj slovenskega učiteljstva, ki se že ope-tovano spominja našega konvikta, je opremil to svojo pošiljatev s temi-le laskavimi in navdušenimi besedami: „Ljubi bratje! Slovensko učiteljstvo se hudo bojuje za svoje pravice in za pravice svojega naroda, kakor junaški Buri. Zato zasluži simpatije vseh poštenih ljudi. V znamenje spoštovanja milega slovenskega učiteljstva pošiljam vam 20 K za „učiteljski konvikt“. Živijo slovensko učiteljstvo! Živijo slovenski narod! Prisrčni Vam pozdrav! Vaš čestilec Davorin Trstenjak“. Takega navdušenega prijatelja in čestilca slovenskega učiteljstva bi človek z vso dušo objel in poljubil. Tudi mi Vam kličemo, predragi g. kolega, živel Vas Bog još mnoga ljeta! Živelo vrlo hrvaško učiteljstvo! Živela slovanska in stanovska naša vzajemnost! Presrčen pozdrav naprednemu hrvaškemu učiteljstvu! — Sl. posojilnica v Logatcu 20 K; g. Ivan Majaron, trgovec in posestnik v Borovnici, namesto venca na grob r. D. Žitniku na knjižico kr. podr. štev. 244 po g. nadučitelju Fr. Paplerju 10 K; g. J. Starec, učitelj v Štomazu na Krasu, po g. R. Šeberju, tiskarju v Postojni 1 K.

Pameten duhovnik. Katehet pravi svojemu kolegi-učitelju: „Jaz se popolnoma strinjam z nazori „Učit. Tovarisa“, da se loči šola od cerkve; potem ne bo toliko preprirov med nami in oba stanova se bosta potem spoštovala medsebojno“. Žal, da je le premalo tako treznomislečih duhovnikov.

50.000 rubljev podpore je določila ruska vlada za ljudskošolsko učiteljstvo, da se vdeleži svetovne razstave v Parizu. Pri nas pa o kaki podpori ni duha ne sluha! Znamenje časa.

V Št. Vidu nad Vipavo, v postojinskem okraju, je razpisano mesto učiteljice do 4. t. m.

Premembe. Na Goriškem sta menjala mesti gg. R. Jelinčič in J. Muznik; prvi je šel v Spodnjo Tribušo, drugi na Vrsno. — Na Štajerskem so definitivnim imenovani gg.: Oskar Žolnir in Stefan Kos v Makulah, Friderik Marinič pri Sv. Marku, Jos. Troha v Zavrčah in Alojzij Majcen pri Sv. Andreju v Slovenskih goricah, gosp. Ljudmila Pilek pri Novi cerkvi. — V stalni pokoj je stopil nadučitelj v Stranica, g. A. Arzenšek. Služboval je nad 42 let na eni in isti šoli. — Učitelj dvorazrednice v Banjaloki, gosp. Anton Bezeg, je imenovan nadučiteljem istotam. Definitivna na svojih mestih sta postala gosp. Ivan Bajželj na Jese-nicah in gosp. Helena Junowicz v Dolu.

Slovenščina na mariborskem učiteljskem. V seji poslanske zbornice dne 13. sušca so interpelovali posl. Žičkar in tovariši naučnega ministra, je li mu znano, da se na mariborskem učiteljskem ne izpolnjuje § 64. organizacijskega statuta in če je pripravljen odstraniti ta nedostatek. — § 64. organizacijskega statuta zahteva, da morajo kandidati prebiti izpit tudi iz drugega deželne jezika, če hočejo biti usposobljeni za utrakovistiške šole. Na mariborskem učiteljskem, kjer se vzgajajo tudi učitelji za slovenske šole, se to ne godi.

† **Ivan Janas,** učitelj v Črmošnjicah, je umrl dne 25. svečna t. l. Pokojnik, star nad 70 let, je bil v svoji mladosti graščinski oskrbnik ter postal pozneje pomožni učitelj v Črmošnjicah, kjer je kot ogrski državljani našel svojo drugo domovino. Kako zelo je bil priljubljen, je kazal njegov veličastni pogreb. N. v m. p.!

Odlikovanje. Učitelja na tukajšnji strokovni šoli, gg. J. Springer in J. Vesel, sta dobila naslov profesorja.

Kjer ni telovadišča, je odredil koroški deželni šol. svet, da naj se pozimi na slovenskih šolah namesto telovadbe poučuje nemščina, na utrakovistiških šolah pa slovenščina. Poleti naj se pa čas, določen za telovadbo, izpolni s šolarskimi izleti.

Času primeren sklep. Okrajni šolski svet na Kranjskem je sklenil na predlog učiteljskega zastopnika, da krajni šolski sveti na račun krajnega šolskega sveta ne smejo naročati za šolo „Slovenskega Učitelja“ in ne „Učiteljskega Tovariša“, ker sta oba politiška lista, pač pa se sme za šolo naročiti na račun kraj. šol. sveta „Popotnik“, ker je ta list strogo pedagoške vsebine. Za šole se smeta naročiti tudi „Zvonček“ in „Vrtec“. — Pametno!

Zastopniki učiteljstva na Primorskem (Goriškem), ganite se za „Zvonček“ v okrajnih šolskih svetih, da se bo tudi ta naš vrli mladinski list naročal za posamezne šole, kakor se naroča „Vrtec“. „Zvonček“ izhaja iz nas, je naš trud in naše delo, zato si bodimo sami med seboj najbližji! V tolminskem okrajnem šolskem svetu se je glede „Zvončka“ že nekaj sklenilo, a izvršilo se še ni nič. Torej!

Deželni šolski svet kranjski je na prošnjo direktorija „Zaveze“ ukazal okrajnim šolskim svetom, da se morajo na podstavi zakona izprazniti mesta razpisovati ne samo v uradnem, ampak tudi v smislu zakona v med učiteljstvom najbolj razširjenem učiteljskem listu.

Posnemanja vredno. Odbor „Slovenskega učiteljskega društva za Kranjsko“ je sklenil v svoji zadnji seji, da pristopi društvo „učiteljskemu konviktu“ kot ustanovnik in plača v ta namen 200 K. — Okrajna učiteljska društva, storite tudi vi tako!

Okrajni šolski svet litijski je imenoval za bodočo triletno dobo nove krajne šolske nadzornike in sicer skoraj ame klerikalce. Ker imajo poslednji v sedanjih okrajnih

šolskih svetih večino, se bo zgodilo tako bržkone tudi v vseh drugih okrajnih šolskih svetih. Učiteljske zastopnike opozarjamo, da store vse, da se imenujejo krajnim šolskim nadzornikom prijatelji nove šole. Le na krov!

Učiteljski pravnik. Učitelj v velikih počitnicah. (Popravek). V 9. številu „Uč. Tov.“ bi moralo stati mesto „to pa ni zakonito“ — „to pa ni nezakonito“ ondi, kjer je govor, ali je dolžnost, da učitelj naznanja, kje biva v velikih šolskih počitnicah; zakaj, kakor se razvidi iz naslednjega stavka, se logično vjema, da proti zakonom in ukazom ni, ako se od učiteljstva terja, da naznani, kdaj in kam se v šolskih počitnicah pada.

Analfabeti v slovenskih deželah. V preteklem letu je bilo v slovenskih deželah analfabetov: na Štajarskem 10%, na Koroškem 13%, Goriškem 21%, Kranjskem 23%, Trstu 18%, v Istri 48%.

Duševna kultura na Kavkazu.

Po raznih virih in lastnem opazovanju sestavi Ljudevit Stiasny.

(Dalje.)

Prebivalstvo je v pokrajinah, skozi katere vodi železnica v Tiflis, zelo redko, zato je tudi šol malo in učenci imajo največ daleč v šolo. Pač pa je bil v Samurkazu v Okomu že leta 1875. panzija za ubožne učence, a Samurkazanci so se tako zelo zanimali že takrat za ljudsko šolo, da je vsak občan dajal donesek za stanovanje vnanjih učencev. Tudi je bilo pri njih že takrat uvedeno prisilno šolsko obiskovanje: starši, kateri niso pošiljali redno svojih otrok brez zadostnega opravičevanja, so morali plačati za vsako zamudo 10 kopejk.

Po dvanajsturni vožnji sem se pripeljal v Tiflis, ki je bil, ko so ga priborili Rusi l. 1801, na pol podrto mesto z 20.000 prebivalci, ki so prebivali v prav slabih hišah. Od tega časa pa je Tiflis tako zelo napredoval, da je dandanes središče kupčije ter duševnega življenja na Kavkazu ter da ima čez 175.000 prebivalcev. Staro mesto je pač še največ tako kakor je bilo poprej, zato pa ima mnogo novih prav krasnih poslopij in palač, ki lahko tekmujejo z onimi evropskih stolic.

Izmed najzanimivejših poslopij je vendar sigurno kavkaški prirodno-zgodovinski muzej, ki je bil sicer osnovan šele l. 1867, a zavzema sedaj za petrogradskim in moskovskim muzejem prvo mesto v Rusiji. V marsičem se celo sme meriti s prvimi muzeji vsega sveta. V muzeju so sledeči oddelki: geološki, zoološki (osobito bogat), etnografski, botanični, entnografski in arheološki. Tu se nam predločuje prava podoba kavkaških dežel in sicer v njeni preteklosti in sedanosti. Stare posode itd. nam predločujejo stari Kavkaz, a bogate zbirke mineralij in nabasanih živali itd. nam pričajo o velikolepi prirodi dežele. Osobito je zoologija prav dobro zastopana. A tu ne stoje živali kakor podobe iz voska druga zraven druge, ampak tu se vidijo v skupinah, ki kažejo vsa njihova karakteristična svojstva, n. pr. divji kozel pleza čez skale, onemoglo kamelo raztrgavajo hijene, šakali in razne ptice, drugod je zopet močvirje z raznimi pticami, a razen tega so še druge zanimive skupine.

(Dalje.)

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati amo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francšek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznaila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Pance. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska Millčeva tiskarnica v Ljubljani.

Premembe. Na Goriškem sta menjala mesti gg. R. Jelinčič in J. Muznik; prvi je šel v Spodnjo Tribušo, drugi na Vrsno. — Na Štajerskem so definitivnim imenovani gg.: Oskar Žolnir in Stefan Kos v Makulah, Friderik Marinič pri Sv. Marku, Jos. Troha v Zavrčah in Alojzij Majcen pri Sv. Andreju v Slovenskih goricah, gospč. Ljudmila Pilek pri Novi cerkvi. — V stalni pokoj je stopil nadučitelj v Stranica, g. A. Arzenšek. Služboval je nad 42 let na eni in isti šoli. — Učitelj dvorazrednice v Banjaloki, gosp. Anton Bezeg, je imenovan nadučiteljem istotam. Definitivna na svojih mestih sta postala gosp. Ivan Bajželj na Jese-nicah in gospč. Helena Junowicz v Dolu.

Slovenščina na mariborskem učiteljskem. V seji poslanske zbornice dne 13. sušca so interpelovali posl. Žičkar in tovariši naučnega ministra, je li mu znano, da se na mariborskem učiteljskem ne izpolnjuje § 64. organizacijskega statuta in če je pripravljen odstraniti ta nedostatek. — § 64. organizacijskega statuta zahteva, da morajo kandidati prebiti izpit tudi iz drugega deželne-g jezika, če hočejo biti usposobljeni za utrakovistiške šole. Na mariborskem učiteljskem, kjer se vzgajajo tudi učitelji za slovenske šole, se to ne godi.

† **Ivan Janas,** učitelj v Črmošnjicah, je umrl dne 25. svečna t. l. Pokojnik, star nad 70 let, je bil v svoji mladosti graščinski oskrbnik ter postal pozneje pomožni učitelj v Črmošnjicah, kjer je kot ogrski državljani našel svojo drugo domovino. Kako zelo je bil priljubljen, je kazal njegov veličastni pogreb. N. v m. p.!

Odlikovanje. Učitelja na tukajšnji strokovni šoli, gg. J. Springer in J. Vesel, sta dobila naslov profesorja.

Kjer ni telovadišča, je odredil koroški deželni šol. svet, da naj se pozimi na slovenskih šolah namesto telovadbe poučuje nemščina, na utrakovistiških šolah pa slovenščina. Poleti naj se pa čas, določen za telovadbo, izpolni s šolarskimi izleti.

Času primeren sklep. Okrajni šolski svet na Kranjskem je sklenil na predlog učiteljskega zastopnika, da krajni šolski sveti na račun krajnega šolskega sveta ne smejo naročati za šolo „Slovenskega Učitelja“ in ne „Učiteljskega Tovariša“, ker sta oba politiška lista, pač pa se sme za šolo naročiti na račun kraj. šol. sveta „Popotnik“, ker je ta list strogo pedagoške vsebine. Za šole se smeta naročiti tudi „Zvonček“ in „Vrtec“. — Pametno!

Zastopniki učiteljstva na Primorskem (Goriškem), ganite se za „Zvonček“ v okrajnih šolskih svetih, da se bo tudi ta naš vrli mladinski list naročal za posamezne šole, kakor se naroča „Vrtec“. „Zvonček“ izhaja iz nas, je naš trud in naše delo, zato si bodimo sami med seboj najbližji! V tolminskem okrajnem šolskem svetu se je glede „Zvončka“ že nekaj sklenilo, a izvršilo se še ni nič. Torej!

Deželni šolski svet kranjski je na prošnjo direktorija „Zaveze“ ukazal okrajnim šolskim svetom, da se morajo na podstavi zakona izprazniti mesta razpisovati ne samo v uradnem, ampak tudi v smislu zakona v med učiteljstvom najbolj razširjenem učiteljskem listu.

Posnemanja vredno. Odbor „Slovenskega učiteljskega društva za Kranjsko“ je sklenil v svoji zadnji seji, da pristopi društvo „učiteljskemu konviktu“ kot ustanovnik in plača v ta namen 200 K. — Okrajna učiteljska društva, storite tudi vi tako!

Okrajni šolski svet litijski je imenoval za bodočo triletno dobo nove krajne šolske nadzornike in sicer skoraj ame klerikalce. Ker imajo poslednji v sedanjih okrajnih

šolskih svetih večino, se bo zgodilo tako bržkone tudi v vseh drugih okrajnih šolskih svetih. Učiteljske zastopnike opozarjamo, da store vse, da se imenujejo krajnim šolskim nadzornikom prijatelji nove šole. Le na krov!

Učiteljski pravnik. Učitelj v velikih počitnicah. (Popravek). V 9. številu „Uč. Tov.“ bi moralo stati mesto „to pa ni zakonito“ — „to pa ni nezakonito“ ondi, kjer je govor, ali je dolžnost, da učitelj naznanja, kje biva v velikih šolskih počitnicah; zakaj, kakor se razvidi iz naslednjega stavka, se logično vjema, da proti zakonom in ukazom ni, ako se od učiteljstva terja, da naznani, kdaj in kam se v šolskih počitnicah poda.

Analfabeti v slovenskih deželah. V preteklem letu je bilo v slovenskih deželah analfabetov: na Štajarskem 10%, na Koroškem 13%, Goriškem 21%, Kranjskem 23%, Trstu 18%, v Istri 48%.

Duševna kultura na Kavkazu.

Po raznih virih in lastnem opazovanju sestavi Ljudevit Stiasny.

(Dalje.)

Prebivalstvo je v pokrajinah, skozi katere vodi železnica v Tiflis, zelo redko, zato je tudi šol malo in učenci imajo največ daleč v šolo. Pač pa je bil v Samurkazu v Okomu že leta 1875. panzija za ubožne učence, a Samurkazanci so se tako zelo zanimali že takrat za ljudsko šolo, da je vsak občan dajal donesek za stanovanje vnanjih učencev. Tudi je bilo pri njih že takrat uvedeno prisilno šolsko obiskovanje: starši, kateri niso pošiljali redno svojih otrok brez zadostnega opravičevanja, so morali plačati za vsako zamudo 10 kopejk.

Po dvanajsturni vožnji sem se pripeljal v Tiflis, ki je bil, ko so ga priborili Rusi l. 1801, na pol podrto mesto z 20.000 prebivalci, ki so prebivali v prav slabih hišah. Od tega časa pa je Tiflis tako zelo napredoval, da je dandanes središče kupčije ter duševnega življenja na Kavkazu ter da ima čez 175.000 prebivalcev. Staro mesto je pač še največ tako kakor je bilo poprej, zato pa ima mnogo novih prav krasnih poslopij in palač, ki lahko tekmujejo z onimi evropskih stolic.

Izmed najzanimivejših poslopij je vendar sigurno kavkaški prirodno-zgodovinski muzej, ki je bil sicer osnovan šele l. 1867, a zavzema sedaj za petrogradskim in moskovskim muzejem prvo mesto v Rusiji. V marsičem se celo sme meriti s prvimi muzeji vsega sveta. V muzeju so sledeči oddelki: geološki, zoološki (osobito bogat), etnografski, botanični, entnografski in arheološki. Tu se nam pred očuje prava podoba kavkaških dežel in sicer v njeni preteklosti in sedanosti. Stare posode itd. nam pred očujejo stari Kavkaz, a bogate zbirke mineralij in nabasanih živali itd. nam pričajo o velikolepi prirodi dežele. Osobito je zoologija prav dobro zastopana. A tu ne stoje živali kakor podobe iz voska druga zraven druge, ampak tu se vidijo v skupinah, ki kažejo vsa njihova karakteristična svojstva, n. pr. divji kozel pleza čez skale, onemoglo kamelo raztrgavajo hijene, šakali in razne ptice, drugod je zopet močvirje z raznimi pticami, a razen tega so še druge zanimive skupine.

(Dalje.)

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati amo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francšek Črnogaj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Pance. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska Millčeva tiskarnica v Ljubljani.

govo prijaznost in veliki trud, gđe. pevke in gg. pevce za njih požrtvovalnost in, ker je bil skoraj gotovo ta večer zadnji zabavni večer v zimskem času (mesečni oficijalni zbori ostanejo, namesto zabave pa se bodo odslej prirejali manjši izleti) jih prosi, da bi vsi ostali zvesti našemu društvu tudi v prihodnje. S tem otvori prosto zabavo, katera se je prav lepo razvila. —n.

„Ljubljansko učiteljsko društvo“ bode imelo svoje redno mesečno zborovanje v ponedeljek, dne 9. mal. travna 1900 ob 6. uri popoldne v sobi II. a razreda II. mestne ljudske šole v Ljubljani po nastopnem vzporedju:

- 1.) Predsedstvena naznanila.
- 2.) Dopisi.
- 3.) Formalne učne stopnje — nadaljuje g. Fr. Gabršek.

4.) Nasveti.

Gostje dobro došli.

K obilni vdeležbi uljudno vabi

odbor.

Iz občinskega sveta ljubljanskega. (Regulacija učiteljskih plač). O prošnji „Ljubljanskega učiteljskega društva“ na deželni zbor v zadevi izboljšanja gmotnega stanja učiteljstva je poročal občinski svetnik Šubic. Poročevalec je pojasnil, da meri uloga učiteljskega društva na to, naj bi občinski svet priporočal njegovo, na deželni zbor vloženo prošnjo za izboljšanje gmotnega stanja. To stanje je znano. Vprašanje o regulaciji plač se ne bo dalo odlašati. Kar je storila država in kar so storile avtonomne korporacije za svoje uslužbenke, to se mora storiti tudi na učiteljstvo. Učitelj v IV. razredu ima danes v Ljubljani 500 gld. plače. Kako more s tako plačo živeti, je nerazumljivo, kdor z njo izhaja, mora biti umetnik. Take razmere so nevredne učiteljskega stanu, od katerega se toliko zahteva. Učitelji so velevažen faktor v razvoju ljubljanskega mesta, in zato si šteje občinski svet v dolžnost, da krepko podpira njih prizadevanje za izboljšanje gmotnega stanja. Poročevalec je predlagal resolucijo, s katero se izreka, da občinski svet, poznavajoč neugodno gmotno stanje učiteljstva na Kranjskem in osobito v Ljubljani ter uvidevajoč potrebo, da se plače zvišajo, iz narodno-političnih in humanitarnih nagibov deželnemu zboru toplo priporoča prošnjo ljubljanskega učiteljskega društva.

Obč. svet. Velkavrh je zahteval, da mora ta resolucija veljati tudi za učiteljice, na kar je poročevalec pojasnil, da se nanaša tudi nanje tako kakor na učitelje.

Književnost in umetnost.

„Poezije doktorja Franceta Prešerna“, uredil skriptor L. Pintar, založila Ig. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg v Ljubljani. To je druga obljubljena nam knjiga slavnostne izdaje našega prvaka-pesnika Prešerna. Od krasotne numerirane izdaje se razločuje po obliki in papirju, tisk in slike so pa ravno iste, vendar je tej izdaji cena mnogo nižja. Cena mehko vezani knjigi je 5 K, v platno vezani 6 K 40 vin., v svinjsko usnje vezani pa 9 K, po pošti 30 novčičev več. Ker si razmeroma drage numerirane izdaje ni mogel vsakdo naročiti, ne smel pa bi biti nobeden slovenski učitelj brez te prekrasne knjige.

Vstajenje. Spisal Rudolf Vrabl, učitelj v Ljubljani. 1900. Založil J. Giontini v Ljubljani. Cena 40 h, po pošti 6 h več. Vsebina: Nada. — Za sestro. — Samo eno cvetko. — Na usodnih potih. — Naša mladina bo po tej knjigi prav rada segala, zato jo prav toplo priporočamo za šolske knjižnice.

Der schwäbische Chronist Burghardt Zink und eine interessante Schule zu Reifnitz in Unterkrain. Von Prof. Joh. Vrhovec. Separat-Abdruck aus den „Mittheilungen des Musealvereines für Krain“ 1900.

„Slovenka“ ima v 2. številki vsebino: Zorana, Biseri, pesem. — Ivanka, „Bistvo ženskega vprašanja“. — Zofka Kveder, „Ana Jokavenko“.

— F. K., „Praktična stran ženskega vprašanja“. — Fr. Plešič, „Pevec — slepec — dalekovidec“. — Arne Novak, „Nove faze moderne ženske“. — E. Gangl, Ob cerkvi, pesem. — Teodor Sokol, Vzgoja in omika ali izvir sreče. — Oton Zupančič, „Ivanič in Panijan“. — Zofka Kveder, „Studentke“. — E. Gangl, „V sanjah“, pesem. — Socialno vprašanje in zavod sv. Nikolaja v Trstu. — Oton Zupančič, „Vasovalec“, pesem. — Listek. — Razgovori.

Dr. Rich. Hampe — Das österreichische Schulwesen — Separatabdruck aus Mayrhofer's Handbuch f. d. politischen Verwaltungsdienst. Zaloga Manzeve knjigarne na Dunaju. Cena 3 K 75 h. To je za juriste in za šolske upravnike (šolske nadzornike in šolske gosposke) jako zanimiva in priročna knjiga, ki prinaša v vseh strokah šolske uprave avstrijske zakonite določbe, posnete po zakonitih ukazih, odlokih in razsodbah šolskih gosposk in upravnega sodišča. To je torej nekak „katekizem“ za vse šolsko-upravne inštanice. L.

Telovadba za petrazredne in manjrazredne ljudske šole. Priredil Franc Brunet, c. kr. učitelj telovadbe na višji realci v Ljubljani.

Knjiga obsega te-le oddelke: 1.) Telovadna smer, razdeljena po učnih načrtih za petrazrednice. 2.) Igre. 3.) Učni načrti s pridejanimi številkami, ki kažejo na dotično snov v knjigi. 4.) Telovadni izrazi, slovensko-nemški in nemško-slovenski. 5.) G. Furlana podrobni načrt petrazrednic kot dodatek.

Knjiga je spisana za petrazrednice, a lahko se rabi tudi v vseh manjrazrednih šolah, ker je v dotičnih načrtih zaznamovana snov.

Knjigo bodo lahko rabili vsi učitelji ljudskih šol, a dobro bo ustrezala tudi učiteljskim pripravnikom.

Terminologijo in povelja je odobrila enketa učiteljev.

Knjiga bo izšla tekom tega polletja v L. Schwentnerjevem založništvu v Ljubljani.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani. G. Davorin Trstenjak, ravnatelj v Gospiču na Hrvaškem, 20 K. Ta vzorni prijatelj slovenskega učiteljstva, ki se že ope-tovano spominja našega konvikta, je opremil to svojo pošiljatev s temi-le laskavimi in navdušenimi besedami: „Ljubi bratje! Slovensko učiteljstvo se hudo bojuje za svoje pravice in za pravice svojega naroda, kakor junaški Buri. Zato zasluži simpatije vseh poštenih ljudi. V znamenje spoštovanja milega slovenskega učiteljstva pošiljam vam 20 K za „učiteljski konvikt“. Živijo slovensko učiteljstvo! Živijo slovenski narod! Prisrčni Vam pozdrav! Vaš čestilec Davorin Trstenjak“. Takega navdušenega prijatelja in čestilca slovenskega učiteljstva bi človek z vso dušo objel in poljubil. Tudi mi Vam kličemo, predragi g. kolega, živel Vas Bog još mnoga ljeta! Živel v rolo hrvaško učiteljstvo! Živela slovanska in stanovska naša vzajemnost! Presrčen pozdrav naprednemu hrvaškemu učiteljstvu! — Sl. posojilnica v Logatcu 20 K; g. Ivan Majaron, trgovec in posestnik v Borovnici, namesto venca na grob r. D. Žitniku na knjižico kr. podr. štev. 244 po g. nadučitelju Fr. Paplerju 10 K; g. J. Starec, učitelj v Štomazu na Krasu, po g. R. Seberju, tiskarju v Postojni 1 K.

Pameten duhovnik. Katehet pravi svojemu kolegi-učitelju: „Jaz se popolnoma strinjam z nazori „Učit. Tovarisa“, da se loči šola od cerkve; potem ne bo toliko preprirov med nami in oba stanova se bosta potem spoštovala medsebojno“. Žal, da je le premalo tako trezno-mislečih duhovnikov.

50.000 rubljev podpore je določila ruska vlada za ljudskošolsko učiteljstvo, da se vdeleži svetovne razstave v Parizu. Pri nas pa o kaki podpori ni duha ne sluha! Znamenje časa.

V Št. Vidu nad Vipavo, v postojinskem okraju, je razpisano mesto učiteljice do 4. t. m.